

NUORISOLLE JA IHANNE- LIITTOLAISILLE

Kirjavia kuvia eläimien elämästä

3. **Kertomus varsasta, joka ei sietänyt tunteitaan loukatavan.**
- Jokainen hevostuntija tietää, että hevonen elämänsä varrella oppii yhtä ja toista; oppii joita-
- kin asioita ilman erityisesti opettamatta, vain omasta kokemuksestaan. Muutamilla vanhoilla työhevosilla on sentähden melkoisesti ymmärrystä ja muistia. Kun ne työssä ollessaan esim.

kuulevat päivällis- tai iltakellon soivan, on turha vaiva pakottaa niitä enää jatkamaan työntekoa; siitä ei tule mitään.

Mutta hevoset oppivat myös toisiltaan ja toistensa kokemuksista.

Suomessa ollessani minulla kerran oli varsa, erinomaisen kaunis, puhdasrakenteinen ja selväjalkainen; olihan se kallisikin, kun oli kuuluisaa juoksijasukua. Eräänä päivänä ajoin opettaa sille joitakin sirkustemppeja. Olin sitä varten hankkinut pitkän piiskan — en lyödäkseni, vaan paukutelakseni, niinkuin olin nähnyt sirkuksessa tehtävän. Huusin varsan luokseni. Tapansa mukaan se pyyhkäsi kuin myrskytuuli, suoraan kohti, että oikein pelotti. Mutta hurjimmastakin vauhdista se osasi mielensä mukaan pysähtyä. Tanssitin sitä, päitsistä pidellen, ja juoksin piirissä ympärilläni. Siihen se oli ennestään totunut ja teki sitä sydämensä halusta. Sitten olin oikeissa ruveta hyppyyttämään sitä poikittain asetetun piiskan yli. Mutta heti kun otin piiskan, se hurjistui. Potki ja riuhoi kuin vimmuttu. Täytyi panna piiska pois, ja kohta oli varsa taas tyyni ja lauhkea kuin lamma. Yritin hetken kuluttua uudestaan ottaa piiskan, antaakseni varsan haistamalla ja huulillaan koettelemalla tutustua siihen. Mutta se ei kärsinyt nähdäkään piiskaa.

Olin varma siitä, ettei tätä varsaa oltu koskaan piiskalla lyöty. Silti se tiesi mikä kappine se oli. Tunsin sen liiankin hyvin. Se oli nähnyt sitä käytettävän vanhemmille hevosille.

Sitte kun varsa oppi vetämään, oli hauska katsella, kuinka

hitaasti se osasi kävellä työreen edessä, korvat luimussa ja allapäin, niinkuin toisetkin työkonit. Tuskin saattoi tuntea sitä samaksi hevoseksi, joka keveissä huvi- tai kilpa-ajovaljaissa liikkui kuin lintu, pää pystyssä ylöspästä kuopien ja korskuen.

*

Se vika varsallani oli, että se oli saanut ihan väärän käsityksen **aitojen** tarkotuksesta. Laitumella ollessaan se piti velvollisuutenaan hypätä yli, missä vain aidan näki. Eikä se ollenkaan valinnut matalampia kohtia. Kuta korkeampi aita, sitä iloisempi loikkaus. Kun pelkäsin sen siinä menossa voivan loukata itseään, päätin viedä sen kesäksi saareen, jossa oli hyvää laidunmaata, vaan ei aitoja.

Se oli sinne utettava veneen jälessä. Uittomatka oli pitkänlainen, vaikka välillä oli pieni luoto, jolla sai levähtää. Ensi kerralla oli vaikea saada varsaa lähtemään veteen. Se oli sille outo yritys. Koetin ensin houkuttelemalla ja sitte, kun siitä ei ollut apua, väkisin työntämällä; mutta varsa oli niin paljo voimakkaampi minua, etten jaksanut sitä tyrkätä rannalta veteen.

Täytyi taas ryhtyä suostuttelemaan.

Leivänpalalla, ja varsinkin sokerilla, olin ennen saanut sen tekemään melkeinpä vaikka mitä. Mutta nyt tapahtui jotakin, jota en ollut odottanut. Tarjosin leivänpalasta — varsa ei ollut sitä näkevinään. Pistin sen kuitenkin varsan huulien väliin, mutta se puri hampaansa lujasti yhteen eikä huolinut siitä. Antoi sen riippua huulissaan vähän aikaa, sitte pudotti maahan. Tarjosin sokeria ja tulos oli aivan sama.

Varsa oli pahastunut väkival-
lan yrittämisestä ja tahtoi il-
maista, ettei se tällaisessa tapa-
uksessa ollut lahjottavissa.

Nauraan pistin sen hylkäämät
herkut taskuuni ja puhuttelin si-
tä ystävällisesti. Se ei ollut
pitkävihainen. Yht'äkkiä se hei-
lautti iloisesti päätään ja astui
rohkeasti veteen. Niin piti kii-
rettä, että minulla oli täysi työ
kerätä veneeseen soutamaan.
Luodolla levähtiessä sille kyllä
kelpasivat leivät ja sokerit, vaika
niitä olisi ollut enemmänkin.
Saarelle päästyä erosimme ystä-
vinä, niinkuin aina ennenkin. Kun
sitä kesän mittaan silloin täl-
löin kävin katsomassa, riensi
varsa pyrynä vastaan rannalle
ja aina ensi työkseen tutki tas-
kujani, olisiko niissä mitään tuo-
misia hänelle.

*

Jos otamme huomioon, että
ihmisissäkin on paljo sellaisia,
jotka kiltisti alistuvat "suutele-
maan ruoskaansa" ja joita niin
sanoaksemme "sokeripalalla" saa
houkutelluksi mihin tahansa,
vaikka kuinka halpamaisiin teh-
täviin, täytyy myöntää, että tä-
mä varsa hevoseksi oli sangen
kehittynyt ja arvonsa tunteva.

4. Ammattimies on aina am- mattimies.

Koiran älystä ja oppimisky-
vystä olemme niin paljo kuul-
leet ja itsekin nähneet esimerk-
kejä, että tiedämme siltä jo
odottaa jotain erikoista. Aina
varhaisimmilta metsäläisajoilta
— niin kaukaisilta, ettei niihin
historian valo ulotu — on koira
ollut ihmisen uskollisin toveri,
sen viisus on kehittynyt yh-
dessä ihmisen oman henkisen
edistyksen kanssa. Eipä ihme,

että erikoistarkotuksia varten
kasvatetut koirarodut niin pitki-
en aikojen kuluessa ovat omak-
suneet taipumuksia, joita nyt on
verraten helppo herättää ilmi ja
edelleen kehittää.

Muutamat koirat vanhemmi-
ten oppivat ymmärtämään koko
pitkästi ihmisen puheita ja aja-
tuksiakin. Minulla oli kerran
suomalainen jäniskoira, joka
usein jo silmäluomista arvasi mi-
tä siltä vaadittiin: totteli, ennen-
kuin kerkesin käskeäkään. Mut-
ta nyt en tahdo puhua siitä.

Puhun sellaisesta koirasta, jon-
ka sukuperä oli varsin sekava
ja jolla siis oikeastaan "ei ollut
mitään virkaa", kuten sanotaan.
Sen emo saattoi olla jotakin pai-
menkoirarotua, vivahti vähä sel-
laiseen, mutta isä oli länsiranni-
kon arvottomia intiaanipiskejä.
Eikä tälle koiralle — "Poika" oli
sen nimi — ollut opetettu tuskin
mitään, paitsi alkeellisimpaan
koirasivistykseen kuuluvia käyt-
täytymistapoja. Kuitenkin oli
tästä koirasta minulle enemmän
käytännöllistä hyötyä kuin mis-
tään jalorotuisemmasta oli ol-
lut.

Majakanvartijana ollessani
kuului velvollisuuksiini antaa
sumumerkkejä aina, kun joku
laiva majakan lähettyvillä huu-
teli sumussa. Päivisin siinä asi-
assa ei ollut mitään vaikeutta,
eikä yölläkään, jos arvasin olla
jonkunverran varuillani. Mutta
joskus, kun iltasilla olin tai-
vaan merkeistä päätellyt ihan
varmasti, että sinä yönä ainakaan
ei tule sumua, ja siinä mielessä
käynyt huolettomasti nukku-
maan, sattuiakin yht'äkkiä nou-
semaan sumu juuri makeimman
unen aikana. Laivojen kaukai-
set huudot kuuluivat niin heikos-
ti ja ajan pitkään tahtoi niihin

niin tottua, että itsestäni en olisi aina ajoissa herännyt niihin vastaamaan — ja ties mitä rettelöitä olisi siitä seurannut. Mutta "Poika", jolla tavallista "koiranunta" nukkuessaankin oli paljoa tarkempi kunlo kuin minulla, oli ottanut tavakseen herättää minut, nostamalla hirmuisen metelin heti kun kuuli laivan sumuhoodon. En ollut sitä koskaan yrittänyt opettaa siihen, enempää kuin muuhunkaan. Kenties se oli tuon tavan omaksunut vain sattumalta; mutta kun se ei muista laivojen huutamisista välittänyt, saattoi olla niinkin, että se laivan tietoisesti kaipasi majakan sumutorven ääntä, jota se oli tottunut kuulemaan laivojen sumuhoodon yhteydessä.

*

Eräässä toisessa verraten vähäpätöisessä asiassa "Poika" kuitenkin omasta alotteestaan osotti itsetietoista älykkäisyyttä niin selvästi, ettei siinä jäänyt sijaa millekään epäilykselle.

Olimme hajottaneet vanhan kanakopin ja aivan toiselle paikalle rakentaneet uuden, johon nyt olimme koettamassa saada kanoja ensimmäiseksi yöksi asettumaan. Enimmät saimme jyvillä sinne houkutelluksi, mutta muutamia jäi ulkosalle harhailemaan. Kanalla ei ole paljo järkeä koskaan, ja kun se hiukan hätääntyy, menettää se senkin vähän mitä sillä muuten olisi. Ne piiloutuivat halkopinojen väliin; kun niitä toiselta puolen

hätisteltiin, piti minun ottaa niitä kiinni sitä myöten kun ne toiselta puolelta tulivat esiin. Yhden sain sillälailalla kiinni ja vein koppiin; mutta toiset olivat liian vikkeloita — tahi olin minä liian kömpelö: ne pääsivät ohitseni ja pujahtivat uudelleen piilopaikkaansa.

"Poika" oli koko ajan seisunut vieressäni ja tarkalla huomiolla seurannut tätä metsästystä. Sen oli ankarasti kielletty hätyyttämästä kanoja, joten sen täytyi pysyä vain sivultakatsojana. Mutta kun kana taas kerran pääsi pyrähtämään miltei läpi käsieni, satuin vilkasemaan "Poikaan". Sen silmät ihan leimusivat innostuksesta. Häntäänsä heiluttamalla se suorastaan näytti pyytävän: "Antakaas minunkin koettaa!"

"No, koeta sitte taitoasi, sinäkin!" sanoin sille.

Samassa pyrähti kana taas pinojen raosta. Ilman mitään vaihua "Poika" sen koppasi kiinni ja piteli varovasti etukäpäliensä alla, kunnes minä sen otin pois. "Pojan" nauravista silmistä selvästi näkyi, että se täydelleen ymmärsi, mistä tässä oli kysymys. Ei ottanut monta minuuttia, kun se näin oli pyydystänyt kaikki pakosalla olleet kanat.

Ja minun täytyi tunnustaa, että — niin taitavana ja etevänä kuin muuten pidinkin itseäni "Poikaan" verraten — niin parasta oli sentään nostaa lakkia tälle ammattimiehelle hänen omalla alallaan.

A. B. M.

